

کتیبی میژووی شاری کۆبهی
نه جیبه خانی جه لیزاده
۱۹۹۹ - ۱۹۱۷

کتیبه که (۲۰۸) لاپه ریه، له لایهن سه نته ری
لیکۆلینه وه و په خشی کۆبه وه، له سه ره تای ئەم سال
(۲۰۰۹) چاپ کراوه، کتیبه که به پیشه کییه ک به
ناو نیشانی (ئەم کتیبه چیه؟)، له لایهن کاک (سه لاه
شیخ شهرف) لیپرسراوی ئەو سه نته ره دهستی پیکراوه،
دوای ئەوه بیان پیشه کی نو سه ری کتیبه که خانی
کۆچکردوو نه جیبه خان دیت، که له (۱۹۵۸/۴/۶)
نووسیویه تی.

کاک سه لاهی شیخ شهرف له پیشه کییه که یدا، دیریک
شيعری حاجی قادری کۆبی نه مری داناوه، حاجی تیبیدا
ستایشی بنه ماللهی جه لیزادان دهکات:

به غیری جه ددی ئیوه کیهه دانا

بناغی عیلمی له کوردستانا دانا

سو یاسی به ریزان (سه لاه شیخ شهرف) لیپرسراوی
سه نته ری لیکۆلینه وه و په خشی کۆبه و (دانا جه لیزاده)
دهکەم، به وهی هه ریه که و له لای خۆبه وه دانه یه کی ئەو
کتیبه بیان پیشه که ش کردم.

دوای خۆبندنه وهی کتیبه که هه ندی باری سه رنجم له لا
دروست بوو و خۆشبه ختانه هه ندی زانیاری نویشم هه ر
له و کتیبه دا دهستکه وت، بۆیه وا له خواره وه دهیانخه مه
روو:

خالی یه کهم: به رای من ده بوو ده ستنووسی ئەو کتیبه
نیشانی که سیکی لیها توو و شاره زای میژووی ئەم شاره
بدریت (که دیاره له کۆبه ش له م جۆره که سانه مان زۆرن،
هه ر بۆ نمونه وه ک به ریزان: مه جید ئاسنگه ر، که ریم
شاره ز، عوسمان مسته فا ئەحمه د خۆشناو، نازم هه ویزی،

گۆرانی و موزیکی ناوچهی کۆبه

وریا ئەحمه د

نهجیبه خانی جهلیزاده

دهگوتری (کراو) ... تاد.

خالی دووهم: له زۆر شویتندا به هۆی ناشاره زایی له (Font) هکان، وشه کان له کاتی نووسینه وه بیان به (Computer) به وشه دی گۆردراون، دیاره ئەم کاره ئەوهندهی دی سهری له خوینهری ئەو کتیبه شیتواندوووه! هەر بۆ نمونه: له پهراویزی لاپهه (۲۱) ی ئەو کتیبه دا (عضوی متفرغ) بووه به (عجوی متفرغ). له لاپهه (۲۲) به دواوه له زیاد له شویتنیک و لاپهه یهک وشه ی (عثمان) به (عیمان) نووسراوه. هەر له لاپهه (۲۲) دا زاراوه ی (جهادي اعظم) به (جهادی اعظم) نووسراوه. له لاپهه (۲۶) یش ناوونیشانی (نائب السلطنة) به (نائب السلگنه) گۆراوه. له لاپهه (۲۸) یش وشه ی بۆ (خاطري) کراوته (بۆ خاگری) و هەر له لاپهه یهش وشه ی (طاعون) کراوه به (گاعون)! دیاره له زۆر شویتن و لاپهه ی تریش چه ندين وشه ی تر به و دهرده براوه! ئەم هه لانهش وهک گوتم: له بهر کهم شاره زایی له نووسین به کۆمپیووتهر کراون، که دیاره له کاتی خویندنه وه ی کتیبه که دا ده بیته مایه ی بیزاری و وه رسبوون.

خالی سییه م: به رای من هه ندی باه تی ناو ئەو کتیبه ده بوايه پۆلین و بهش بهش بکرتین و هەر به شه ناوونیشانی بۆ دابنریت، بۆ نمونه: کاتیک نهجیبه خان له لاپهه (۲۲) ده نووسی: (که میک باسی بابان و سۆران ده نووسم، که کۆیه له ژیر ده ستیان بووه و حوکمیان تیدا کردییه) ... ههروهک چۆن له لاپهه (۱۰) ناوونیشانی (شاری کۆیه) دانراوه، به رای من ده بوايه لیره ش (بابان) و (سۆران) به ناوونیشانی ئەو چه ند لاپهه یه دابنریت، له لاپهه (۳۵) یش جارێکی تر (کۆیه) به ناوونیشانیکی تۆزی جیا دابنرایه ته وه.

هه ندی زانیاری نوێ ده باریه ی میژووی شاری کۆیه که لهم کتیبه وه دهستم که وتن:

وهک نووسه ری ئەم کتیبه له کۆچکردووان (شیخ نوره دینی جهلیزاده) ی مامی و له (فه تاح ئاغا) ی بیستوهه، له دهسته چه پی گومبه تی سه رگۆری هه ییه سۆلتان له دامی ئه و چیا یه، ده وری (۳) کیلومه تر دوور له شاری کۆیه، شویتنه وارێک هه یه (ئه سکی کۆیه) ی ناوه! هه رچه نده نووسه ر رای خۆی بۆ ئەم مه سه له یه ده رپیره و نووسیویه تی: له بهر کهم ناوی ئەو شویتنه واره، ره نگه دی بووبیت ... نهک شار!

عه بدوخالق عه لانه دین... تاد،) بۆ ئەوه ی نووسینه کان هه م له رووی پیزمان و هه م دا پشتنیشه وه ده ستکاری بکرتین تا بۆ ئە مرۆ شیت و هه م له لایه نی (میژوو) وه په راویز و پروونکردنه وه ی پیوستی بۆ بنووسریت، سه ره له به ری کتیبه که ش دوا جار هه له چنی بۆ بکرتیت! چونکه ده ستنووسه که ه ی که سایه تییه کی وهک (نهجیبه خانی جهلیزاده) یه، ئەو مرۆقه له لایه ک کچی جه نابی (مه لای گه وره ی کۆیه) یه و دیاره به و پییه خوشکی زانای گه وره ی کورد (مه سعوود محمه د) و یه کهم کچی کوردیشه که له کۆیه له گه ل کوران له بیسته کانی سه ده ی را بردوودا له قوتابخانه ی (ئوولای سه ره تایی کۆیه) چۆته به رخویندن، بۆیه به رای من ده بوايه ئەم ئه رک و ماندوو بوونه ی بۆ بکرتیت و گرنگی زیاتر به و به ره مه بدریت.

سه یرده که ی زۆر رسته ی ناو ئەم کتیبه به ئاسانی ناخوینرینه وه، یان ته واه نه نووسراون، بۆیه مانا به ده سته وه نادهن! به تایبه تی گه ر که سیک خه لکی کۆیه نه بیته و خووشی شاره زایی له نووسین و پیزمان و دیالیکتی ناوچه ی کۆیه نه بیته. وهک ده زانین له کۆیه زۆریه ی پیته کانی (ل) ده کرتنه (ر)! بۆ نمونه: له زاراوه ی کۆیه به (مال) دهگوتری (مار) و به (کلاو)

نه جيبه خان ههر له م دوو زاته‌ی سهره‌وه‌ی بیستووه که: له نیوانی پروباری کویه و شاری کویه‌دا، شوینه‌وارتیک جیماوه (مزگه‌وتوکه)‌ی ناوه. ههر له‌وانی زانیوه، که له سهرده‌می (سه‌لجوقیبه‌کان) کویه زور به‌هات و قهره‌بالغ بووه، سهرداری (سوپا) له کویه دانیش‌تووه و خاوه‌نی (عه‌سکه‌ر) و (ته‌پل) و (ئالا) بووه، ئه‌وکاته‌وا باوبووه، ههر شوینیک (چوار) بلوک عه‌سکه‌ری لی بواوه پاشناوی (سنجاق)‌یان پیتوه لکاندووه! ههر له رۆژهللاتی پروباری کویه و نزیک ریزی (بووزی) له دامینتی کویه، شوینه‌وارتیک‌ی دی هیه (کاوله‌کوای ناوه، له ناو ئه‌و شوینه‌وارده‌دا خانوویه‌کی گه‌وره هیه، که له (گیچ) و (به‌ردی چوارسوچ) دروستکراوه (۱)، ئه‌م خانووه (کاوله‌سهرای ناوه! نه‌جیبه‌خان ههر له‌وانیش‌ه‌وه بیستوویه‌تی و خوی نه‌یدیوه، که له‌سهر چیای هه‌یبه‌سولتان شوینیک‌ی گه‌وره و به‌رین هیه (سهری سهرای ناوه (۲). هه‌روه‌ها له ده‌می کاک مه‌سه‌عوود محمه‌دی براه‌وه بیستوویه‌تی: کتیبیک‌ی ده‌ست‌نوس هیه (۲۰۰) سال دوا‌ی فتوحاتی سوپای موسولمانان نووسراوه و باسی هه‌موو ئه‌و شهر و شوره‌انی تیدا تو‌مارکراوه که ئه‌و کاته له کوردستان، له نیوان هیرش

هینه‌رانی موسولمان و به‌رگریکارانی دانیش‌تووی ناوچه‌که به‌ریابوونه! ههر له ده‌ست‌نوسه‌دا بۆ ناوی کویه (کو‌سار) و (ههرمۆته)‌ش ههر وه‌ک خوی نووسراوه.

بۆیه ده‌پرسم: تۆ بلیتی له کۆندا پیتوه‌ندی له میانی ئه‌و دوو شوینه‌دا مه‌به‌ستم (کاوله‌سهرای) که ده‌که‌ویته نزیک پروباری کویه و (سهری سهرای) که ده‌که‌ویته سهر چیای هه‌یبه‌سولتان، مه‌به‌ستم ئه‌وه‌یه بلیتم: تۆ بلیتی ئه‌و دوو شوینه بۆ کاری سهریازی و به‌رگری کردن پیتوه‌ندیان به‌یه‌که‌وه نه‌بووی؟ که دیاره هه‌ردوو شوین پاشگری (سهرای)‌یان پیتوه‌یه له لایه‌ک و له‌لایه‌کی دی چونکه له‌سهری سهراره، هه‌موو کویه و ده‌روویه‌ری دیاره. له لاپه‌ره (۱۲)‌شدا ئاماژه به‌وه کراوه: ئه‌و (شوره‌یه‌ی کاتی خوی به‌ چواره‌وری شاری کویه‌دا دروستکراوه، یه‌که‌م جار بناغه‌یان به (قیس) دارژاندووه و دیواری شوره‌که‌ش به (گیچ) و (به‌ردی گه‌وره و مه‌حکه‌م) دروستکراوه و سی‌ده‌رکه‌شی هه‌بووه:

(۱) ده‌رکی یان ده‌رگه‌ی خۆشناوان: له باکووری شاری کویه‌یه و به‌ره‌و ناوچه‌ی خۆشناوه‌تی و دۆلی (ئه‌سحابان) چوه.

(۲) ده‌رکی گه‌لووسۆرکی: به‌ره‌و (که‌رکووک) و (هه‌ولیر) چوه، ئه‌و رینگه‌یه‌ی بۆ که‌رکووک چوه، جاری یه‌که‌م بۆ (ته‌ق ته‌ق)، لی‌ره به (که‌له‌ک)‌ی سهرئاو، تووتن و که‌لوپه‌لیان بۆ (به‌غدا) ناردوه. یانیش له زنی بچووک په‌ریونه‌ته‌وه و به‌ ده‌شتی (قه‌ره‌ناو) و دواتر به‌ره‌و گوندی (حاجی به‌ی خان - به‌هیبه‌خان) شه‌ویک لی‌ره ماونه‌ته‌وه، ئه‌و دیتی کاروانسهرای بووه، ئینجا رۆژی دوا‌یی بۆ شاری که‌رکووک چونه. بۆ هه‌ولیریش به‌ گونداندا چونه، له‌م رینگه‌یه‌ش زور باسی گوندی (حاجی و سوو)‌یان کردوه، که کاروانچییه‌کان گه‌لی جار شه‌و تیبیدا ماونه‌ته‌وه.

(۳) ده‌رکی بابان: که له کویه (قۆنگری سهرشاخان)‌ی ناوه، ئه‌م ده‌رگایه بۆ هه‌مووشۆی ناوچه‌ی (شاره‌زور) بووه، کاتی خوی بۆ پارێزگاری شاره‌که، له‌م شوینه (تۆپ)‌یان داناوه.

نه‌جیبه‌خان له لاپه‌ره (۱۳)‌شدا ده‌نوسی: رۆژتیک‌ی له دیوه‌خانی (حه‌ماغای غه‌فووری) باسی ئه‌وه ده‌کریت، گوایه (حاجی به‌کرئاغای هه‌ویزی) بووه، شووره‌ی کویه‌ی تیک داوه! که‌چی هه‌ماغا له‌وه مه‌جلیسه‌دا ده‌لی: ئه‌وه بوختانه! چونکه شووره‌ی شاره‌که بۆ خوی له‌گه‌لیک

جیتگه رووخابوو، بۆنمونه : لای (شیخ مووسی) و (قونگری سهرشاخان).. بۆیه باوكم تىكى داو بهرده كانمان هیناو (خانى گه وره ی مه محمودئاغا) مان پین دروستکرد. له لاپه ره (۱۴ و ۱۵) شدا دهنوسیت: له كۆبه دوو جور (نۆین - زيراب) هه بوو، یه كىكيان بۆ ئاوى پاك و ئه وى دى بۆ ئاوى پيس، له (قسر - قسل) و (قور) دروستكرايون، به جورتيك دروستكرايون هه رگيز ئاوى پاك و پيس تيكه له به يه كتری نه بن! له لاپه ره (۱۷) شدا، ئەم جاره نه جييه خان له مامه شيخ نه جمه دينييه وه بيستويه تي: قهيسه رى نوي له لايه ن (حاجى عه بدوللای مسكى ره بن) و (حه ماغای غه فوورى) یه وه دروستكراوه، جا كاتى بناغه ی ئه و قهيسه ريه نوتيه يان ليداوه و گل و به رد و خو ليان فری داوه، شوينه وارى بناغه ی قهيسه ريه كى كوئتر به ده ركه وتوه! له لاپه ره (۱۸) دا هاتوه: له و سالانه ی پيشوو مه ئموورى (ئه وقاف) ی كۆبه كه سيك بوو به ناوى (سه يد هادى)، خه لكى شارى (سليمانى) بوو، جا له مابه ينى قهيسه رى و بازار و ئه و قاهه خانه يه ی كاتى خو ی له ته نيشت مزگه وتى گه و ره له لايه ن حاجى به كرئاغای حه ويزيه وه دروستكرايوو، بۆ (وه قف) ی ئه و مزگه وته، ده رگايه كى له گوزه رى كورتان درووان بوو، ده رگايه كيشى له سه ر گۆره پانى به رده رگه ی ئه و مزگه وته بوو، جا هه ندى زه وى (وه قف) ی ليئسو، مه ئموورى ئه وقاف ويستی بيكاته بازار و دوكان، كاتى بناغه يان ليدا، ديسان ليرانه ش شوينه وارى قهيسه ريه كى كوئترى دى به ده ركه وت! (۳)

نه جييه خان له لاپه ره (۲۸) دا نووسيوه تي: كه كۆبه له لايه ن نه يارانه وه گه لى جارن گه مارۆ دراوه. بۆ نمونه: مه محمود پاشاى كورى ئاوپه حمان پاشاى بابان، كه به گوئره ی نووسينى نه جييه خان له سالى (۱۲۲۳) تا (۱۲۵۳) ی كوچى حوكومراني بووه، ئينجا ئه و پاشايه ديتته سه ر كۆبه و (۴۵) رۆژان گه مارۆى ده دات. دواتر رتيك ده كه ون كه محمه د پاشاى حاكمى كۆبه به سه لامه تي به ره و به غدا بروات. ئينجا مه محمود پاشا (عوسمان به گ) ی براى ده كاته حاكمى كۆبه ... تاد. له لاپه ره (۳۲ و ۳۳) شدا نووسيوه تي: له زه مانى (محمه د ئاغای حه ويزى) عه جمه هاتوونه ته سه ر كۆبه و له ده ره وه ی شووره كه وه گه مارۆى كۆبه يان داوه، ئه و ئاغايه ش كۆبوونه وه يه كى به خه لكى شارى كۆبه كردوه

و پيى گوتوونه: كورينه مه ردينه .. دوژمن وا ده و ره ی شارى لى گرتوين، ئازابن به رگرى بكن و شاره كه به ده سته وه مه دن، منيش به مال و چه ك قسوورى ناكم. دوای ئه وه بورج و قونگره ی سه ر شووره كان قايم ده كهن، ده رگاكان ده به ستن، له سه ر هه ر قونگره يه كيش تا قمه كورتيكى ئازا بۆيان داده نيشن، له باكوورى كۆبه له و به رى رووبارى گرديكى گه و ره هه يه، ده ميكه گردى شه هيدانى ناوه، عه سكه رى شازاده ی عه جمه مان توپی له سه ر ئه و گرده داده مه زرين و شار توپاران ده كهن، خه لكى شار به و كاره زۆر سه غله ت ده بن، كوژراو ده دن و زه ره ريان لى ده كه ویت، بۆیه رۆژتيكى تا قمه فه قيه كه به خه نجه رى رووته وه له شارى دينه ده رى، له رووبارى ده په رنه وه و هيرش بۆ سه ر ئه و گرده ده بن، هه رچه نده دوژمن ده يانداته به ر هارژنى گولله و هه ندى له فه قتيكان ده كوژرين، به لام هه تا ده چنه سه ر توپه كان ناگه رپنه وه، توپچيه كان ده كوژن و ئه وانيش زۆره يان شه هيد ده بن! دوای ئه وه شه ر دوام ده كات و دواچار شازاده هيچى پيناكرى و به ناچارى به ره و ئيران ده گه رپته وه!

نه جييه خان له لاپه ره (۲۱) دا نووسيوه تي: كه له رۆژى (۲۶) ی نيسانى سالى (۱۹۸۵) له مه جليسيكدا له دوكانى (كاكه عه لى شيخ نوورى) ئاموزاى به ئاماده بوونى: عه زيز ئاغای سالح ئاغای غه فوورى و كاك حاجى غه فوورى و مه لافه تاحى خاله عيزه ت و فه قى برامى جه لى، نه جييه خان گوتبووى: كاك مه سه وودى برام ده لى: قشله، ئيچ قه لا نيه يه! جا عه بدولپه حمانه رووته كه له و مه جليسه دا بووه، گوتبووى: (ئيچ قه لا كه به واتاى قه لای ناو شاره) و ئەم (قشله) يه ی ئەمرو نيه يه! به لكو ئەم (دائيره ی ئينحيسارى تووتنى كۆبه) له جيتگه ی ئه و (ئيچ قه لا) يه دروستكراوه، هه روه ها رووته گوتبووى: به مندالى له گه ل مندالانى دى بۆ ئه و شوينه بۆ يارى ده چووين، جارى ديوار و بناغه ی مابوو، ئيچ قه لا يان پيئده گوت! نه جييه خان هه ر له په راويزى ئه و لاپه ريه دا نووسيوه تي: ديقه تيش بكن و بزانب بۆ ئيچ قه لا له و شوينه به رامبه رى قشله دروستكراوه؟ له ناو حه وشى قشله وه (له غه م - رتيگه ی ژبيرزه وى) ليدراوه! سه رى ديكه ی ئه و له غه مه له نزيك شووره ی شارى هاتوته ده رى! ئه وه ش بۆ ئه و كاتانه ی دوژمن هاتووه و گه مارۆى كۆبه ی داوه، ليره وه هاتوچۆى قشله يان كردوه و كه لوپه لى پيتويستيبان بۆ بردووه!

هندی زانیاری هونری نئی دهریاری میٹرووی شاری کۆیه که لهم کتیبه وه دهستم کهوتن:

له لاپه ره (۱۶) نه جیبه خان باسی بۆنه به کی دیکه ی بۆ کردوین، که کاتی خۆی له کۆیه شایی تیدا کراوه و دیاره گۆرانیشی بۆ گوتراوه. ئەویش بۆنه ی (کۆلکردن - جلک شوشتن) ه، نه جیبه خان نووسیویه تی: من خۆم له بیرمه جارێکیان له گه‌ل ژنانی گه‌ره کی خۆمان، چوومه (تاتووکان)، ئەو رۆژه جلکیان ده شووشت، مه‌نجه‌لیکی گه‌وره‌ش (ساوار به‌ترش) ی به‌ پیازی گه‌وره‌ی پارچه پارچه کراو ناماده‌کراوو، ئەو هینجانە ی که کۆلیان تیدا کردبوو، جوان شووشتیان و ساوه‌ره‌که‌یان رووکرده ناوی، ئینجا به‌ پیکه‌نین و سوچه‌ت نانه‌که‌مان خوارد، پاشان تاوه‌کی خوش شاییان کرد (۴)، ئینجا دوا ی عه‌سری به‌رومال بووینه‌وه. له لاپه ره (۷۸) یشدا بۆنه به‌کی دیکه ی بۆ ده‌ستنی‌شان کردووین و نووسیویه تی: به‌هاران چهند جار ده‌وله‌مه‌ند و ئەهلی کۆیه ده‌چونه (ئه‌سحابان) چهند ئیستر و ولاخ به‌ رایه‌خ و نوین و پیخه‌ف و روون و برنج و گه‌مه‌ کوتاوه‌... بارده‌کران، کچ و مندال و پیاوه به‌سالاجووه‌کان به‌ سواری و گه‌نج و جحیله‌کانیش به‌ پییان، جحیله‌کان که کورته‌کی (خامه‌کی مۆر) یان له‌به‌ردابوو، تاقه مه‌خمه‌لی گۆلدار و که‌لانگۆچک له‌ملان و خه‌نجه‌ری قه‌زینی ده‌سک سپی له‌به‌ر پشتینان، (کاره‌ک - کاله‌ک) ی سه‌ر به‌ گۆلینگه‌ی ئاوریشم له‌ پییان، له‌ به‌رده‌م سواره‌کان ده‌رۆیشتن و (شیری) له‌دار دروستکراو به‌ ده‌ستیانه‌وه، جارجاره شیربازیان ده‌کرد، ده‌نگخۆشه‌کان (دیپانه - گۆرانی) یان ده‌گوت، ئەوانی دی بۆیان ده‌گێرانه‌وه، به‌ چه‌پله‌ریزانه‌وه ئەم کاره‌یان ده‌کرد! سه‌ره‌تا بۆ (ده‌رکی خۆشناوان) و ئینجا به‌ره‌و چیا ده‌رۆیشتن، تا به‌ (میر سه‌ید) ده‌گه‌یشتن، دیاره ئەم شوینه‌ش به‌شیکه له‌ چیا ی هه‌یه سولتان، له‌ویشه‌وه بۆ (دۆلی ئه‌سحابان) ده‌چوون، گوايه (مه‌غیدی ئه‌سوه‌د) له‌وئ ناشتراوه. دیاره ئەمه‌ی خواره‌وه به‌یتیکی به‌کیتک له‌ گۆرانیه‌کانی ئەو بۆنه به‌یه:

هێ ره‌وشانی هێ ره‌وشانی

هێ چه‌له‌نگی پیتش قۆشانی

ئینجا چهن‌دین گۆلک و گاجووت و ئاژۆلی تر سه‌رده‌بران، له‌ مه‌نجه‌لی گه‌وره‌ی زنجیردار (که‌شکه‌ک) لیده‌نرا، پلاو و گوشت و شله ناماده‌ ده‌کرا، سه‌ماوه‌

جۆش ده‌درا، خه‌لکی گونده‌کانی نزیک بانگ ده‌کران، ئەو رۆژه هه‌تا ئیواری شایی و هه‌له‌په‌رکی و به‌زم و ره‌زم و گه‌مه‌کردن بوو، (ده‌فزه‌ن) و ته‌نزیه‌ خۆتینان له‌گه‌ل خۆدا هینابوو، هه‌تا سه‌به‌ینی ئەو رۆژه واته مه‌لا بانگدانێ، که ئیتر (مه‌ولوود) ده‌خوێترا، بۆیه سه‌یران و سه‌فای کۆییان له‌ شاران ده‌نگی ده‌دایه‌وه!

نه‌جیبه‌خان له‌ لاپه ره (۴۳) دا ده‌نووسی: (حاجی محمه‌د عه‌لی) (۵) له‌ کۆیه که به‌ (حاجیه گه‌وره) ناو‌داربووه، ده‌باغچی بووه و هاموشۆیان له‌گه‌ل ده‌باغچییه‌کانی شاری (مووسل) هه‌بووه، حاجیه گه‌وره‌شان و بازووی به‌هێز و خۆشی چوارشانه بووه، هه‌روه‌ها نه‌جیبه‌خان ده‌نووسی: گه‌له‌ک جار ده‌مدیت، له‌ هه‌وشی ده‌باخانان له‌ کۆیه له‌سه‌ر کورسی داده‌نیشت، ئیستاش چهن‌دین نامه‌ی وه‌ستا ده‌باغچییه‌کانی مووسلێ که بۆ حاجیه گه‌وره‌یان نارده‌وه، لای منه! حاجیه گه‌وره له‌گه‌ل ده‌باغچییه‌کانی مووسلێ گه‌لی جارن بۆ (ولاتی شام) چوو، لێره هونه‌رمه‌ندی ناو‌دار (سه‌ید ده‌رۆیشتی میسری) دیتوووه و ده‌ریاره‌ی هونه‌ر و موزیک و مه‌قامه‌کان گه‌توگۆیان کردوووه! سه‌ید ده‌رۆیشت دوو سه‌فه‌ری شامی کردوووه، یه‌که‌میان له‌ سالی (۱۹۰۹) و دووهمیش له‌ (۱۹۱۲)، ره‌نگه‌ دیتنه‌که‌ی حاجیه گه‌وره بۆ ئەو هونه‌رمه‌نده سالی دوا‌یین واته (۱۹۱۲) بوویت. نه‌جیبه‌خان له‌ په‌راویزی ئەو لاپه ره‌یه‌شدا نووسیویه تی: ئەو کاته‌ی من حاجیه گه‌وره‌م دیت پیر بوو، هێ ئیشکردن نه‌بوو.

له‌ لاپه ره (۶۱) شدا هاتوووه: جارن کاتیک (ژوور) و (که‌له‌گی) و (هه‌یوان) دروست ده‌کران، دوا ی داره‌پیکردن، قامیشه‌ندی کراون! به‌و بۆنه‌یه‌وه سووکه شایی و زه‌ماوه‌ندکراوه و ئەو رۆژه وه‌ک سه‌یران و ابووه، به‌و بۆنه‌یه‌وه له‌ کۆیه که‌سانی ده‌نگخۆشی مووسلمان و دیان‌یان بانگ کردوووه، نه‌جیبه‌خان ده‌نووسی: بۆ نمونه: له‌ قامیش به‌ندی مائی مامه شیخ نووره‌دینم، (سپوه)، (قادری خه‌جه‌دارکه‌ر) ی له‌گه‌لدا بوو.

له‌ لاپه ره (۷۷) دا باسی (سه‌یرانی کۆییان) ده‌کات: که ده‌بیتته به‌هار هه‌موو رۆژی (چوارشه‌موان) کۆیی ده‌چوونه سه‌یرانی، ژن و کور و کچ و مندال و پیاو و جاحیل، بۆ (ده‌رماناوی ئاشان) و (ده‌رماناوی به‌نی) و (ده‌رماناوی قه‌ره‌ی) و ئەو ته‌رزه جیتیانه ده‌چوون، هه‌تا ئەو کاته‌ی دنیا مه‌یله‌وگه‌رم ده‌بوو، ئەوجا سه‌یران

دهكهوته ناو باخچه و (رهز - باخچه) هكاني نزيك شاري، بهشي زوري روزهكهيان به (شايي) رادهبوارد، له رهبهلهكدا كور و كچ دهچونه دهستي يهكتري، گهلي جار كور لهو ته رزه شايي و سهيران و بهزم و پهزم و زهماونده كچهكي به دلي خوي هلهدهبژارد. كه ئيوارانيش بهرهو مالان دهگه رانهوه تا نزيكي شاري به چهپله ريزان و گوراني گوتن و ناوه ناوه كه ميكي شايي دهكرا. ئه و (ديلانه - گوراني) يانهي ئه و كاته زور بابوون:

(۱) شيرني لهيلاتي لهيلاتي

شيرني هم گول هم رهيحاني

(۲) ئه و په رچه مه دول په رچه مه

ئهمه ر غه زالي په رچه مه

(۳) ده بيتن بيتن گاليسكان بيتن

يارم منداله دلي مه شكيتن

(۴) هه ي به لار و به لار و به لاره و

تو سهري باوكت وهه ماله وه.....

له لاپه ره (۸۰) ناوي تاميره كاني موزيكي خومالي وهك (دوو زهله) و (ناي) و (زورنا) هاتوه، كه له كاتي داخوازي كردن و ژنه يتان روليان بينيوه.

له لاپه ره (۸۱) يشدا كاتي ك بووكيان بۆ (گه رماو - همام) بر دووه، نووسيوه تي: كچ و كار به (دوو زهله) و (ناي) ليتان دهچونه مالي بووكي، پياوه كان دوو زهله و نايان ليتدهدا و له پيش ژنه كانه وه ده ريشتن... تاد.

له لاپه ره (۸۳) يش بۆ بووك گواستنه وه ده نووسى: سى شه و سى روزه شايي و رهبه لهك به (دوو زهله) و (زورنا) وه دهكرا. شايي (رؤيينه) به (ديلانه - گوراني) دهكرا. له شوپنيكي ديكه ي هه ر ئه م لاپه ره يه دا دهخوتيينه وه: به شه وانيش خزم و برادر و ئاشنا له مالي زاوا كوده بوونه وه و (گوبنده بيژ) يان دههيتنا، هه تا لاي به ياني به (گوتن) و (چه پله ريزان) و ياري تر رايان ده بوارد. هه ر له م لاپه ره يه دا باسي (خه نه به ندان) يشي كردوه.

له لاپه ره كاني (۸۴) و (۸۵) يش ناوي تاميره كاني موزيكي خومالي وهك: (زورنا) و (دههول) هاتوه.

له لاپه ره (۸۷) يش بۆ بۆنه ي (مندال بون) وه ده نووسيت: كاتي ژنان (لاي لايه) يان بۆ مندالي ناو لانك دهكرد... هي و ايان هه بوو، دهنگي زورخوش و به سوز بوو.

له لاپه ره (۹۰) يش بۆ بۆنه ي (سونه تانه) وه ده نووسيت: ئه و روزه چند (ده فزه ن) يان بانگ دهكرد، بۆ ئه وه ي (دهف) بژهن و مه قامي (شيخانه) بلتين، هه ر ئه و روزه (شايي) كراوه و سه له وات ليتان و چه پله ريزان بووه.

له لاپه ره (۹۴) بۆ بۆنه ي هاتني مانگي رهمه زانيشه وه ده نووسيت: له (مووسل) عاره بيان دههيتنا، ئه وانهي (ره بابيه) ليتده دن و (عه تابه) ده ليتن! چايچي وا هه بوو دهچوو (مه لاسمايل ده فزه ن) (۶) ي دههيتنا، كه خه لك ي (شنو) بوو، به ماله وه بۆ ئه م ناوه هاتبوو. كه سيكي (گه ريده) بوو، دوا جار له (هه وليتر) نيشته جيتبوو، دهنگي زور خوش بوو، رووگه ش و دم به پيكيه نين بوو، ده فزه نيكي زور ماهير و شاره زا بوو، ئه و جا له چايخانان مه قام و گوراني دهگوت و دهفي ليتده دا، ئه وه له مانگي رهمه زانان، له جه ژنيش شه وه كي بۆ مالي ئيمه بۆ لاي باوكم دههات و مه قامي دهگوت و ده فيشي ده ژه ند. له داميني ئه م لاپه ره يه شدا ده رباره ي (شيخ نه جمه ديني كوري شيخ كه ريم) وه نووسيوه تي: به يانيان له ته كييه ي (به رنجي) خاله شيخ نه جمه دين بانگي ده دا و كه باري دهكرد، دنباي زيندوو دهكردوه، خوشي و فه راموشي و جه زه يه ده هاويشته دلي مرؤقه وه، سه رتاپاي له شي مرؤقي دههيتنا يه هه ژان! ئه م زاته له (۱۳۱۴) ي كوچي، كوچي دوايي كردوه. هه ر ليرانه دا نووسيوه تي: شه وان ي رهمه زان (عه زه به غدايي) (دومبه لهك) (۷) ي ليتده دا، سه ره تا به دومبه لهك ليتده وه بۆ سه رباني مزگه وتي گه وره و ئينجا كو لانه كاني كو به ده گه را.

له لاپه ره (۹۷) له باره ي بۆنه ي پرسه و تازيه وه نووسيوه تي: بۆ پرسه ي (سه مه د ئاغاي ره سوول ئاغاي غه فووري) دا يكم و پوره كانم و ماموژنم بۆ ئه و پرسه يه چوون، منيش (كافيه خاني مه لايان) له كو لي خوي كردم و بردمي، له و پرسه يه ئه و ديهرم بيير ماوه كه ئه و روزه ژنان شينيان بۆ دهكرد و ده يان گوت:

ليتده ن له (دههول) له مه يته رخانه

مه يتي كاك سه مه د له خه سته خانه

له لاپه ره (۱۰۳) شدا ده نووسيت: (شهنگ ميهرم) و (سه حه ر) دوو كچي كو بي زور جوان و لاوچاك بوون، يه كه ميان موسولمان و سه حه ريش جو له كه بووه. دوا جار نه جيبه خان گه لي حه كايه تي كو ني بۆ تو مار كر دوو ين له گه ل هه ندي تيكيستي گوراني فولكلوري ناوچه ي كو به ش كه دياره سوودي زوربان هه يه.

په راویز:

(۱) له هندی شوی دیکه ی نهو کتیبه دا ده بینریت، که له کویه کوشک و بالاخانه کان له (گیتچ) و (بهردی چوارسوچ) دروستکراون! رهنکه بتوانین نهمه به شپواز و ستایلی ماوه یه کی دیا ریکراوی بالاخانه ی نهو شاره ی دابنیتین.

(۲) من خوم (سهری سهرا) م زیاد له جارتیک دیوه، نه مریو چن دین خانوی جوانی گه شتوگوزاری لیکراوه، که به سه ر شاری کویه و هم نهودیوی چیا که شدا دنون. هر چه نده پیش ماوه یه ک به داخوه له یه کیتک له (TV) ییه کانی خومانوه بیستم، که تا نه مریو نهم پرژه یه و چندانای دی ته واونه کراون و وهک بی خاوهن جیماون!

(۳) من نه مریو که ته مهنم (۶۱) ساله له بیرمه زور مندالبوم، ناموزاکانم بو دوکانی باوکم و مامم و (حهمه مهلا) ی باپیریشم که دوکانی هر لهو (قه یسه ری) یه کونه بوو، ده ستیان ده گرتم و ده یانبردم، نیوه زهین بدن، نهو کاته لهو رۆزگاره کونه، قه یسه ریبه که ناوی (قه یسه ری کون) بوو! که چی لهو جینگایانه ش شویته وار و بناغهی قه یسه ری تریان دوزیوه ته وه! تو بلتی شاری کویه ته مهنی چند بیت؟

(۴) دیاره بهو پتیسه ی له ناوه راستی حه فتاکانه وه، کاری گه رانی مهیدانی به دوا ی کوزکرنه وه ی گوزانی فولکلوری و هم کوزکرنه وه ی زانیاری ده رباره ی میژووی نامیره کانی موزیک به گشتی و میژووی گوزانی و موزیکی ناوچه ی کویه ش به تایبه تی ده کم.

(۵) دایکم هر چه نده نه مریو به داخوه نیفلیجی ناو جیگه یه، به لام له ژیاندا ماوه، نیستاش ناری نهو پیاوه بهم جوړه دینن: (حاجی حهمه ده مینی عه له ی).

(۶) تا نه مریو ناری نهو هونه رمه نده ده فزونه مان هر به (سمایل سه ر ما بردوو) بیستوه.

(۷) به رای من نهو (دومبه لک) ه، هر نامیری (ده هؤل) ه و نه جیبه خان بهو شپوه یه گوپویه تی، چونکه سه رده می مندالی نیتمه ش له کویه لهو مانگه دا (مام عه زیز زهینه ل) نامیری (زورنا) و (حهمه عه بز) ش نامیری (ده هؤل) ی ده کوتا.